

Eszterházy Sándor dr., jogi tanár, sz. 1863. okt. 19-én, *Kolozsvárt*, ahol a középiskoláit is végezte; a jogot a kolozsvári és budapesti egyetemen hallgatta. Fordított egy színművet: »A süketnéma« címmel, Bouilly Miklós: »Abbé de L' Epée« színműve után (Ecsedi Kovács Gyulával együtt), melyet 1889. júl. 5-én adtak elő a budai színikörben.

Esztergomi színészet. A színészet emlékei 1828-ra vezethetők vissza, amikor az első társulat (a székesfehérvári) itt játszott. Első előadásul a »Tudálékos« c. darab került színre a régi Sas-szállóban, a városi írárok azonban erről nem emlékeznek meg. 1834-ben Fekete Gábor társulata játszik itt. 1836-ban találunk említést arról, hogy a tanács egy német társulat játszási kérelmét elutasítván, az akkor még vegyes ajkú lakosság fényes tanujelét adta erős magyar érzésének. Kuriózumként említhetjük meg, hogy a helybeli nagyságok aposztrofálását mily szigorúan szabályozták: 1839-ben Tóth János társulatának egyik tagja, Kiss nevű színész, előadás közben az egyik jelenlevő cigányprimást, »nyilván pajkosságból«, vonatkozásba hozta a hercegprimással. A színészt a tanács bezáratta, az igazgatót pedig a további játszásától eltiltotta. Ebben az időben folyt a nagy harc a pesti külön magyar színház létesítéséért, melynek anyagi támogatására a törvényhatóságokat a felsőbbség kötelezte. A városra, Kovácsi pusztával együtt, cca 650 frt esett, mely összeg előteremtése gondot okozott, minthogy az 1830-iki árvíz okozta súlyos válságot is nyögte még a város. A 40-es években ide zarándokló színészek tanyája a Sas-szálló. Itt játszik 1845-ben Chiabay Pál. 1847. telén Bács Károly társulata a »Magyar Király« vendéglőben működik. A Bach-korszakban minden szünetel és csak a 60-as évek enyhülete kelti életre színészetünket is. 1859-ben Kocsisovszky Jusztin társulata keresi fel a várost. Tagjai: Ligeti, Kovács, Kocsisovszkyné, Tóth Lujza, Kovács Róza, Hubayné, Gönczi, Zombori, Dráguss, Tiszti, Kétszeryné. 1864-ben Erdélyi Sándor játszott. A színtársulat egyik évben fabódében, másik évben táncteremben játszott; újabban a Fürdő Szállodában épített kis színpadon játszik. Jelenleg Miklóssy Imre

színkerületéhez tartozik Esztergom városa. A város anyagi tekintetben alig tud valamit juttatni a színészetnek, mert különböző új közművek létesítése által nagyon igénybe van véve s így legtöbbször csupán a 20%-os vígalmi adónak engedése által támogatja a társulatot. Remélhető azonban, hogy megépül az új, állandó kőszínház, mely azután lehetővé teszi majd, hogy egész évben legyen a városnak színtársulata.

Esz­tétika, magyar nevén **széptan**, a filozófia azon ága, amely a széppel, annak filozófiai és lélektani feltételeivel s a szépet ábrázoló művészetekkel foglalkozik. Az esztétika szó a görög aisthesisből származik s a német Baumgarten, e tudomány egyik alapvetője használta először; azután Kant is elfogadta és így általánossá vált a német és ezután más népek tudományos műnyelvében. Az esztétika tárgya a szép, annak változatai, ezeknek meghatározása, azoknak a feltételeknek meghatározása, melyek között az ember valamit szépnek talál, a szépben való gyönyörködés lelkiállapotának elemzése. Régebben az esztétikusok mindent elvont logikai uton igyekeztek megfejteni és spekulatív esztétikát műveltek, újabban azonban pozitívebb, főleg lélektani módszerrel próbálják megközelíteni az esztétikai kérdések megfejtését. A főszó tehát arra a lélektani folyamatra esik, melynél fogva az ember valamit szépnek talál és gyönyörködik benne. Ezenkívül kutatja e tudomány a művészi alkotás természetét, azokat a körülményeket és hatásokat, melyek alapján a művész szép dolgokat hoz létre, a művészetek természetét, eredetét stb. Mint külön tudomány tulajdonképp csak a XVIII. század második fele óta szerepel, bár esztétikai eszmék már a görög filozófusoknál, főleg Aristotelesnél is előfordulnak. A tudományok rendszerébe a német Baumgarten illesztette bele; úttörői a francia Dubois, az angol Shaftesbury, nagy művelői főleg a német tudósok közt akadtak, mint Lessing, Winckelmann, Kant, Hegel, Schelling, újabban Fischer, Fechner a természettudományi módszer alkalmazásával vitte e tudományt előbbre. Nálunk *Szerdahelyi György* volt az első esztétikus, utána Er-